



EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

ВТОР ОДДЕЛ

Случај КОСТОВА и АПОСТОЛОВ против Северна Македонија
(Апликација бр. 38549/16)

ПРЕСУДА

СТРАЗБУР

5 Април 2022 година

Оваа пресуда е конечна но може да биде предмет на редакциски измени.

Во случајот Костова и Апостолов против Северна Македонија,

Европскиот суд за човекови права (Втор оддел) заседавајќи како во Совет составен од:

Egidijus Kūris, Претседател,

Pauliine Koskelo,

Gilberto Felici, судии,

и Hasan Bakırcı, Заменик секретар на одделот,

Земајќи ги предвид:

апликацијата (бр.38549/16) против Република Северна Македонија поднесена до Судот според член 34 од Конвенцијата за заштита на човековите права и основни слободи („Конвенцијата“) на 28 април 2016 година од страна на двајца Македонци/граѓани на Република Северна Македонија, г-а Јадранка Костова и г. Владо Апостолов („апликантите“), родени во 1960 и 1980 година, соодветно, живеат во Скопје, а пред Судот беа застапувани од г. Ф. Медарски, адвокат кој работи во Скопје;

одлуката да се извести Владата на Северна Македонија („Владата“) застапувана од нејзиниот Агент, г-а Д. Цонова, за жалбените наводи според член 10 од Конвенцијата и да се прогласи за недопуштен остатокот од апликацијата;

произнесувањата на странките;

Расправајќи на нејавна седница на 15 март 2022 година,

Ја донесе следнава пресуда, која беше усвоена на истиот датум:

ПРЕДМЕТ НА СЛУЧАЈОТ

1. Случајот се однесува на жалбените наводи на апликантите во врска со член 10 од Конвенцијата, дека исходот на граѓанската постапка за клевета против нив им го повредил правото на слобода на изразување.

2. Апликантите, главен и одговорен уредник и новинар во неделен весник, на 3 и 4 јануари 2013 година објавиле два текста за г. С., кој во времето на случување бил висок член на тогашната владејачка партија и директор на Управата за безбедност и контраразузнавање („Управата“). Во текстовите, објавени под насловите „Избегав поради притисокот од [г. С.]“ и „Амбасадата во Чешка под закана за бомби - [Министерството за надворешни работи] не мрда со прст“, тие го цитирале г. И., поранешен амбасадор во Чешка на тужената држава, кој им кажал, меѓу другото, дека г. С. ја злоупотребил својата моќ преку дејствија кои неповолно влијаеле врз интересите на г. И. околу лична работа во врска со наводното киднапирање на неговото малолетно дете од страна на поранешната сопруга.

3. Во текстовите бил цитиран г. И. или бил користен индиректен говор за да пренесат дека г. С. вршел значаен вербален притисок врз

Претседателот на тужената држава (Г. И.) и Министерот за надворешни работи (Н. П.) за да се воздржат од мешаат во решавањето на личното прашање на г. И. Со други зборови, г. И. сметал дека било потребно да се вклучат Претседателот и Министерот за надворешни работи за да може неговото лично прашање успешно да се реши бидејќи, во времето на случување, тој бил официјален претставник на тужената држава во Република Чешка. Горенаведените информации на апликантите, г. И. ги испратил преку е-пошта и за тоа потпишал писмена изјава. Во вториот текст, освен што било повторено кажаното погоре, во последната реченица било наведено дека г. С. „неофицијално“ поседувал „бизнис-империја во Република Чешка“. Пред објавувањето на спорните текстови, вториот апликант неуспешно се обидел да добие одговор од г. С. така што го контактирал портпаролот на Управата.

4. Во граѓанската постапка за клевета покрената од страна на г. С., и Основниот суд Скопје и Апелациониот суд утврдиле дека апликантите му наштетиле на угледот на г. С. со тоа што објавиле неистинити факти, кои ги опишале како „гласини“, без претходно да се обидат да ја потврдат нивната веродостојност. Судовите одлучиле дека објавените информации не му служеле на јавниот интерес и дека личниот живот на г. И. бил неосновано поврзуван со јавната функција на г. С. Првиот апликант бил задолжен да плати 5.000 евра, а вториот апликант 1.000 евра за нематеријална штета на г. С. Апликантите добиле 9.300 евра од солидарниот фонд на Здружението на новинари за да го покријат досудениот надомест на штета и да ги надоместат трошоците на г. С. во постапката. Во истата таа постапка, г. И. бил задолжен да му исплати 10.570 евра на г. С. како отштета за повреда на неговиот углед. Последователно, и Уставниот суд ги потврдил овие ставови.

5. Апликантите изнесоа наводи дека одлуките на домашните судови против нив претставувале неоправдано мешување во остварувањето на нивните права од членот 10 на Конвенцијата.

ОЦЕНКА НА СУДОТ

НАВОДНА ПОВРЕДА НА ЧЛЕН 10 ОД КОНВЕНЦИЈАТА

6. Владата не покрена приговор во однос на допуштеноста на овие жалбени наводи. Судот констатира дека жалбените наводи не се очигледно неосновани во смисла на член 35 став 3 (а) од Конвенцијата, ниту пак се недопуштени по каква било друга основа. Според тоа, мора да бидат прогласени за допуштени.

7. Судот смета дека спорните одлуки претставувале мешање во правото на слобода на изразување на апликантите; мешањето било

засновано врз Законот за граѓанска одговорност за навреда и клевета и имало за цел да ги заштити правата и угледот на г. С., и тоа била единствената „леgitимна цел“ кон која се стремеле домашните судови.

8. Земајќи ги предвид општите принципи во врска со член 10 од Конвенцијата (види *Axel Springer AG v. Germany* [Голем судски совет], бр.39954/08, §§ 78--95, 7 февруари 2012 година, и *Björk Eiðsdóttir v. Iceland*, бр.46443/09, §§ 62--65, 10 јули 2012 година), Судот го констатира следново. Без разлика на фактот дека во текстовите главно биле дискутирани проблеми поврзани со личниот живот на г. И., тие истовремено допреле прашања од јавен интерес, имено, наводното неправично вршење вербален притисок од страна на г. С., директорот на Управата, врз високи функционери на државата, како што е Претседателот на тужената држава и Министерот за надворешни работи (види параграф 3 погоре). Спротивно на поднесоците од Владата, Судот смета дека информацијата за наводната злоупотреба на моќ од страна на висок функционер на државата во врска со прашања од лична природа на г. И. можела да придонесе за јавна дебата.

9. Судот се согласува со Владата дека спорните текстови содржеле описи на факти кои подлежат на докажување. Иако сите фактички наводи биле во суштина повикувања на „приказни“ или „гласини“ како што утврдиле домашните судови, судовите испуштиле да го земат предвид фактот дека тие не произлегле од апликантите (види, *mutatis mutandis*, *Godlevskiy v. Russia*, бр.14888/03, § 45, 23 октомври 2008 година). Донекаде, апликантите само известиле за она што им го раскажал г. И., кој им пристапил и им дал свој писмен исказ за случувањата врз основа на сопственото искуство. Во текстовите, апликантите јасно ги посочиле личните изјави на г. И. (цитирајќи го или користејќи индиректен говор). Покрај тоа, во спорната постапка не било утврдено дека објавената содржина во целина не била точна или дека била измислена. Колку и да, можеби, имало легитимен интерес да се заштити г. С. од наводните клеветнички изјави на г. И., тој интерес, според Судот, во голема мера бил заштитен со можноста која му стоела на располагање на г. С. според домашното законодавство, да покрене постапка за клевета против г. И, што тој и го сторил (види *mutatis mutandis*, *Björk Eiðsdóttir*, цитиран погоре, § 74). Освен тоа и независно од горенаведеното, изјавата во врска со „бизнис-империјата во Република Чешка“ на г. С. која била наведена во последната реченица од вториот текст била претставена така што било јасно посочено дека информацијата била добиена од анонимен извор. Судот смета дека изјавата, наспроти тврдењето на Владата, не можела да ги стави читателите во заблуда во врска со вистинитоста на изјавеното од г. И., но дека таа имала за цел да фрли светло на бизнис-врските на г. С. со Република Чешка. Судот понатаму забележува дека вториот апликант се обидел да ја потврди приказната преку официјалниот

портпарол на Управата. За крај, Владата не посочи на ниту еден аспект од личниот живот на г. С. кој покажува дека угледот и честа му биле сериозно нарушени.

10. Што се однесува до износот досуден како надомест на штета, во однос на првиот апликант, Судот забележува дека досудениот надомест изнесувал петнаесет минимални месечни плати во времето на одвивање на настаните во државата, според поднесокот на апликантите и неоспорено од Владата. Во однос на вториот апликант, досудениот надомест изнесувал три минимални месечни плати (види параграф 4 горе). Такви износи, без разлика на фактот што апликантите не ги исплатиле, може да се каже дека имаат ефект на одвраќање кој „ја обесхрабрува отворената дискусија на теми од јавно значење“ (види, *mutatis mutandis*, *Timpul Info-Magazin u Anghel v. Moldova*, бр. 42864/05, § 39, 27 ноември 2007 година). Соодветно на ова, домашните судови не обезбедиле разумен однос на пропорционалност со повредата на угледот која наводно ја претрпел г. С. (види *Tolmachev v. Russia*, бр. 42182/11, §§ 53-55, 2 јуни 2020 година).

11. Од ова произлегува дека апликантите дејствувале со внимание кое се очекува од одговорни новинари кои известуваат за прашање од јавен интерес и не може да бидат критикувани што не успеале да ја утврдат вистината за спорените наводи (види *Björk Eiðsdóttir*, цитиран погоре, § 81). Следствено на тоа, постои повреда на член 10 од Конвенцијата.

ПРИМЕНА НА ЧЛЕН 41 ОД КОНВЕНЦИЈАТА

12. Апликантите побараа 8.932 евра за надомест на материјална штета, 10.000 евра за надомест за нематеријална штета и 1.440 евра за надомест на трошоците во постапката пред Судот. Со оглед на паричната поддршка која апликантите ја добиле од солидарниот фонд (види параграф 4 горе), Судот не гледа основа да досуди надомест на материјална штета; затоа го отфрла ова барање. Од друга страна, им досудува на апликантите заеднички, износ од 3.000 евра како надомест на нематеријална штета, плус било кој данок кој може да биде наплатен (види, *Makraduli v. the former Yugoslav Republic of Macedonia* бр. 64659/11 и 24133/13, § 90, 19 јули 2018 година).

13. Земајќи ја предвид документацијата со која располага, Судот смета дека е разумно на апликантите да им се додели заеднички надоместок од 1.250 евра за трошоците настанати во постапката пред него, плус било кој данок кој може да биде наплатен.

14. Судот смета дека е соодветно затезната каматна стапка да се заснова на најниската стапка за позајмени средства на Европската Централна Банка, на која треба да се додадат три процентни поени.

ОД ОВИЕ ПРИЧИНИ, СУДОТ, ЕДНОГЛАСНО,

1. *Ја прогласува* апликацијата за допуштена;
2. *Смета* дека има повреда на член 10 од Конвенцијата;
3. *Смета*
 - (а) дека државата треба да им ги исплати на апликантите заеднички, во рок од три месеци, следниве износи, конвертирани во македонски денари според курсот кој важи на денот на исплата:
 - (i) 3.000 (три илјади евра) плус било кој данок кој може да биде наплатен, како надоместок за нематеријална штета;
 - (ii) 1.250 (илјада двесте и педесет евра) плус било кој данок кој може да биде наплатен, како надоместок за трошоците;
 - (б) дека од истекот на гореспоменатите три месеци до исплатата, на горенаведниот износ ќе се плати затезна камата со стапка еднаква на најниската каматна стапка за позајмени средства на Европската Централна Банка за наведниот период, плус три процентни поени;
4. *Ги одбива* останатите барања на апликантите за правичен надомест.

Изготвено на англиски јазик и објавено во писмена форма на 5 април 2022 година, согласно Правилото 77 §§ 2 и 3 од Правилата на Судот.

Hasan Bakirci
Заменик секретар

Egidijus Kūris
Претседател